

uspehi, kar bi jih nedvomno vzpodbujalo k nadaljnjemu raziskovalnemu delu.

Vse to so želje, ki morda stremijo predaleč. Kot končni zaključek naj avtorju izrečemo prisrčno zahvalo za njegovo najnovejše delo, ki je plod njegovega temeljitega poznavanja asirioloških problemov. Prepričani smo, da bo njegova knjiga dragocen vodič mladim asiriološkim generacijam, spočetka predvsem v njegovi domovini, čedalje bolj pa tudi ostalim širom sveta.

Avtorju ob njegovem letošnjem 70-letnem jubileju iskreno želimo, da bi v trdnem zdravju doživel prevode svojega dela in tako še dolgo mnogo prispeval k znanstvenemu napredku asiriologije v vseh svetovnih kulturnih žariščih.

Predvsem pa mu kot 70-letnemu jubilarju kličemo:

Ad multos plurimos annos!

Viktor Korošec

Eva Lenneis, Siedlungsfunde aus Poigen und Frauenhofen bei Horn. Ein Beitrag zur Erforschung der Linear- und Stichbandkeramik in Niederösterreich, Prähistorische Forschungen 8, (ed. Anthropologische Gesellschaft in Wien), Horn-Wien 1977.

Pričujoča publikacija (prvi del zajema 96 strani teksta s 16 tablami, drugi del sestavlja 19 slik, 3 načrti, 86 tabel in 8 kart) je predelana in skrajšana doktorska disertacija E. Lenneis, v kateri na podlagi dveh večjih neolitskih najdišč (Poigen in Frauenhofen) skuša na novo interpretirati kulturne grupe trakaste keramike v Nižji Avstriji. Študijo je razdelila v pet glavnih poglavij, šesto poglavje je dodatek dveh avtoric o analizah rastlinskih in živalskih ostankov z obeh najdišč, sedmo poglavje pa je skupni seznam literature, opomb in razlage h kartam.

Prvo poglavje je enostranski uvod, v katerem avtorica razloži metodo, namen in cilj tega dela in se zahvaljuje mentorjem in muzejskim sodelavcem za pomoč in razumevanje pri črpanju gradiva. V drugem poglavju daje kratek pregled k zgodovini in stanju raziskovanja linearne (*Linearkeramik*) in vbodeno trakaste keramike (*Stichbandkeramik*) na nižjeavstrijskem in na sosednjem češkem, moravskem in slovaškem prostoru.

V tretjem poglavju predloži materialne ostaline. Najprej za Poigen-Bachrain (najdišče leži ob Veliki Taffi 8 km severozahodno od mesta Horn), potem za Frauenhofen-Neue Breiten (najdišče ob izlivu Male v Veliko Taffo približno 2 km severozahodno od Horna) in nazadnje prikaže še drugo primerjalno gradivo iz Nižje Avstrije: petindvajset najdišč, ki se vežejo na Poigen in deset najdišč, ki se vežejo na Frauenhofen. Četrto poglavje vsebuje kulturno vrednotenje obeh najdišč. Tako za Poigen kot Frauenhofen avtorica uporabi domala ista izhodišča: vrednotenje najdb, relativno kronološko mesto, poizkus absolutne kronološke opredelitve, lokalno pripadnost z določenimi kulturnimi odnosi, izvor surovin za glinaste in kamnitne izdelke, primitivno gospodarstvo, stavbne ostaline in še druge posebnosti.

Peto poglavje daje povzeto skupno vrednotenje predloženega in opisanega gradiva s celotne Nižje Avstrije. E. Lenneis ga začenja z naštetimi zbirkami, kjer so ji nudili gradivo in kako je bilo pridobljeno. Zatem analizira kompleksne najdbe glede na njih relativno kronološko mesto in na osnovi le-teh gradi na dokazne kulturne vplive. Zanimiv je razdelek, v katerem se avtorica posveča oblikam in okrasnim motivom keramike in njeni interpretaciji; tako za starejši horizont s pozno linearno keramiko tipov Šarka in Zeliezovce ter keramiko z notnim ornamentom (*Notenkopferkeramik*), kot za mlajši horizont z vbodeno trakasto keramiko stopenj II/III in IV. Naslednji razdelek govori o razlikovanjih naselbin. Avtorica najprej zvrsti razprostranjenost posameznih kulturnih grup obeh horizontov znotraj nižjeavstrijskega ozemlja, potem pa sledijo odnosi posameznih kulturnih grup z njihovim naravnim okoljem (orohidrografska lega, geološka osnova tal, klimatski pogoji). Zadnji razdelek tega poglavja je poizkus historične interpretacije.

Iz tega lahko povzamemo nekaj glavnih značilnosti in dejstev. Od časa trajanja druge stopnje moravske linearne keramike dalje, se lahko na podlagi tipičnih motivov opazita na Nižje Avstrijskem vplivni območji vzhodne in zahodne grupe linearne keramike, ki se med seboj le deloma prekrivata. Z nastopom pozne linearne keramike se na zahodnih nižjeavstrijskih naselbinah s trakasto keramiko — torej v vplivnem področju za-

hodne grupe linearne keramike — opaža učvrstitev neke lokalne podvrste tako imenovanega tipa Šárka. Izgleda, da je ta lokalna oblika, tako po pojavi kot razprostranjenosti, tesno povezana z moravsko Šárka grupo in bi bilo zato umestno skupno interpretiranje kot moravsko-nižjeavstrijska grupa linearne keramike tipa Šárka. Približno hkrati se v Nižji Avstriji na najdiščih, ki združujejo tudi keramiko z notnim ornamentom, pojavi posamič keramika tipa Želiezovci; še redkeje pa Bükk keramika. Obe vrsti sta tod nedomač proizvod.

Za časa vbodene trakaste keramike oziroma mlajšega horizonta imamo v Nižji Avstriji precej spremenjeno sliko. Razločita se lahko dve kulturni grupi, čeprav prostorsko izhajata daleč vsak-sebi: grupa z vbodeno trakasto keramiko in moravsko - vzhodnoavstrijska grupa Lengyel-kulture I. Najbolj nejasno je vprašanje, kako je na jugu in vzhodu te dežele stekel prehod med keramiko z notnim ornamentom in moravsko-vzhodnoavstrijsko grupo najzgodnejše Lengyel-kulture. Ker danes vemo le to, da se v Nižji Avstriji zgodnja slikana keramika pojavlja skupaj šele z najbolj izoblikovano vbodeno trakasto keramiko (stopnja II/III), lahko sklepamo, da je v tem prehodnem času v obsežnih nižjeavstrijskih predelih keramika z notnim ornamentom živila dalje.

Sesto poglavje je dodatek osnovni študiji. Rastlinske ostanke: *Pflanzenreste aus der linearbandkeramischen Siedlung Poigen* (str. 97—99) je obdelala Maria Hoff; živalske ostanke: *Die Tierreste aus den bandkeramischen Siedlungen Poigen und Frauenhofen* (str. 99—102) pa Petra Wolff.

S to publikacijo smo dobili za to avstrijsko deželo zbrano in obdelano gradivo določenega obdobja mlajše kamene dobe oziroma nosilcev določene vrste in ornamentiranja keramike tistega časa. Več kot za vso drugo neolitsko kulturno zapuščino velja to za tisto gradivo, ki ga poznamo pod imenom vbodena trakasta keramika (*Stichbandkeramik*). — O njenem nastanku, razprostranjenosti in vplivi v tem delu Avstrije niso bili povsem na jasnem. S to študijo je E. Lenneis, ko je znova in na novo obdelala in z raznih smeri in postopki interpretirala najdbe, odprla novo problematiko tega časa. Če se je avtorica s svojimi prizadevanji — dobiti pravi relativni

okvir najdb iz Poigena in Frauenhofena — vključila v izsledke češkoslovaških raziskovanj, je ubrala pravo pot, dasi tudi tam za tovrstno keramiko tudi še niso našli vseh razvojnih poti. Z avstrijske strani je s pričujočo študijo storjen uspešen korak k opredelitvi in izvoru obravnavane naselbinske keramike; obe dodatni vrednotenji gradiva s pomočjo naravoslovnih ved pa delo še bolj obogatita.

France Leben

István Bóna, Die mittlere Bronzezeit Ungarns und ihre südöstlichen Beziehungen, Archaeologia Hungarica s. n. 49, 1975 (ed. Akadémiai Kiadó, Budapest): 317 strani, 27 slik in načrtov med tekstom, 281 slikovnih tabel in 11 kart v prilogi.

V srednji bronasti dobi se v Karpat-ski kotlini — ko se nehajo skozi to področje z vzhoda, juga in zahoda gibati ljudstva — razvijejo nove plemenske in kulturne grupe. Njih značilna kopasta (po arabščini imenovana) tell selišča vsebujejo več metrov zajetne kulturne plasti. K večjim naselbinam pripadajo tudi skeletna in žarna grobišča s stoterimi, da tisočeriimi pokopi. Bogat grobni inventar teh naseljencev naj bi bil v predstavljeni publikaciji prvič popolnoma objavljen.

To monografsko delo o srednji bronasti dobi Madžarske in njenimi jugovzhodnimi odnosi je avtor I. Bóna razdelil v devet glavnih poglavij materialne kulture s tem, da sta na začetku, predgovor in uvodna beseda, na koncu pa so, kot je navada zaključek, kratice, literatura pa table in karte.

Že takoj v predgovoru se avtor nepotrebno hvali, da se je edini v letih 1953 do 1958 bavil s kompleksnim študijem bronastodobnih kultur na Madžarskem. Mislil, da je petletni študij tako bogatega gradiva prekratek, da bi ena sama oseba lahko izrazila in opredelila tako bogato srednjebronastodobno zapuščino Madžarske; tem manj, ker avtor jasno piše, da je vodil več kot eno izkopavanje (torej le dve!), pri nekaterih drugih je pač le sodeloval ali jih samo obiskal. Vendar poznamo tudi osebno še druge madžarske bronastodobne strokovnjake pred njim ali njegove generacije, ki jim morada ta pot ali želja za študij gradiva posameznih bronastodobnih kultur nista bili omogočeni? Razumljivo je torej, da je